

לְפִיכָךְ צָרִיף הָאָדָם לְהַפְקִיד נִשְׁמָתוֹ לִיּוֹצְרוֹ, וְקוֹרָא חַד פְּסוּקָא דְרַחֲמֵי, כְּגוֹן (תהלים) בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָ אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת. וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפִקְדוֹן, אַף עַל פִּי שְׁהִיא מְחוּיֵבֶת בְּכַמָּה חוֹבוֹת, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשִׁיב אוֹתָהּ לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

בְּעֵינֵי זֶה, צָרִיף לְהִתְנַהֵג בְּמִידוּתוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו, וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו. (דברים) וְהִלְכֶת בְּדַרְכָּיו. שְׁהִי נִשְׁמָתוֹ פְּקֻדוֹן בְּיָדוֹ שְׁהִיא מִתְחַת פֶּסֶא הַכְּבוֹד וְהוּא נוֹצֵר מְטַפָּה סְרוּחָה הִרִי פְקֻדוֹן נִשְׁמָתוֹ בְּיָדוֹ.

וְכַתִּיב אִם חָבַל תִּחְבַּל שְׁלֹמֹת רַעַף, אִם חָבַלְתָּ מַעֲשֵׂיךָ, וְלִכְלֹכֶת נִשְׁמָתְךָ, שְׁהוּא מְאֹר לְבוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהוּא רַעַף וְרַע (ד' קח ע"ב) אָבִיךָ. עַד בֵּא הַשְּׁמֶשׁ, כְּשִׁיגִיעַ זְמַנְךָ לְהַפְטֹר מִהָעוֹלָם, תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. דְּכַתִּיב, (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה. תְּנָה לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לָּךְ.

אִם חָבַל תִּחְבַּל. אִם חָבַל אָדָם מַעֲשָׂיו, לְאַחַר כֵּן כְּשֶׁהִגִּיעַ שְׁעָתוֹ, מֵרֹב חוֹבוֹתָיו לְקוֹנוֹ, חוֹבֵל אֶת שְׁלוֹ, וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

לְפִיכָךְ כְּתִיב, (דברים כד יז) לֹא תִחְבֹּל בְּגֹד אֱלֻמָּנָה. מֵאֵי טַעְמָא, הוֹאִיל וּמִשְׁכּוֹנָתוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֵין צָרִיף לְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֲרָת. דְּכַתִּיב, (נחום א ט) לֹא תִקוּם פְּעָמִים צָרָה. כָּל הַנְּפֻשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם זָכוֹ, נִכְנָסוֹת בְּמַחֲצֵתָן שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. לֹא זָכוֹ, נִכְנָסוֹ בְּגִיהֵנָם.

רַבִּי נְחוּנְיָא בְּרִי יוֹסִי אָמַר, מְקוֹם נִתְבַּצֵּר לָהֶם לְרַשְׁעִים בְּגִיהֵנָם, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת נִפְשוֹתָם בְּעוֹלָם, וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה, וְחוֹזְרוֹת לְגִיהֵנָם, וּבְאוֹת לְאַחֲרֵי כֵן, וְנִדְחוֹת מִשְׁעָרֵי חַיִּים, וְחוֹזְרוֹת לְעוֹלָם. וּמֵאֵן

לְפִיכָךְ צָרִיף הָאָדָם לְהַפְקִיד נִשְׁמָתוֹ לִיּוֹצְרוֹ, וְקוֹרָא פְּסוּקָא אַחַד שֶׁל רַחֲמִים, כְּגוֹן (תהלים לא) בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָ אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת. וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפִקְדוֹן - אַף עַל פִּי שְׁהִיא מְחִיבֶת בְּכַמָּה חוֹבוֹת, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשִׁיב אוֹתָהּ לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

בְּעֵינֵי זֶה צָרִיף לְהִתְנַהֵג בְּמִידוּתוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו, שְׁכַתוֹב (דברים כח) וְהִלְכֶת בְּדַרְכָּיו. שְׁהִי נִשְׁמָתוֹ פְּקֻדוֹן בְּיָדוֹ, שְׁהִיא מִתְחַת פֶּסֶא הַכְּבוֹד, וְהוּא נוֹצֵר מְטַפָּה סְרוּחָה. הִרִי פְקֻדוֹן נִשְׁמָתוֹ בְּיָדוֹ.

וְכַתוּב אִם חָבַל תִּחְבַּל שְׁלֹמֹת רַעַף, אִם חָבַלְתָּ מַעֲשֵׂיךָ וְלִכְלֹכֶת נִשְׁמָתְךָ, שְׁהוּא מְאֹר לְבוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהוּא רַעַף וְרַע אָבִיךָ - עַד בֵּא הַשְּׁמֶשׁ, כְּשִׁיגִיעַ זְמַנְךָ לְהַפְטֹר מִהָעוֹלָם, תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ, שְׁכַתוּב (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה. תְּנָה לוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לָּךְ.

אִם חָבַל תִּחְבַּל. אִם חָבַל אָדָם מַעֲשָׂיו, לְאַחַר כֵּן כְּשֶׁהִגִּיעַ שְׁעָתוֹ, מֵרֹב חוֹבוֹתָיו לְקוֹנוֹ, חוֹבֵל אֶת שְׁלוֹ וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

לְפִיכָךְ כְּתוּב לֹא תִחְבֹּל בְּגֹד אֱלֻמָּנָה. מֵהַ טַעַם? הוֹאִיל וּמִשְׁכּוֹנָתוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֵין צָרִיף לְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֲרָת, שְׁכַתוּב (נחום א) לֹא תִקוּם פְּעָמִים צָרָה. כָּל הַנְּפֻשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִם זָכוֹ - נִכְנָסוֹת בְּמַחֲצֵתָן שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. לֹא זָכוֹ - נִכְנָסוֹ בְּגִיהֵנָם.

רַבִּי נְחוּנְיָא בְּרִי יוֹסִי אָמַר, מְקוֹם נִתְבַּצֵּר לָהֶם לְרַשְׁעִים בְּגִיהֵנָם, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת נִפְשוֹתָם בְּעוֹלָם וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה, וְחוֹזְרוֹת לְגִיהֵנָם, וּבְאוֹת לְאַחֲרֵי כֵן, וְנִדְחוֹת מִשְׁעָרֵי חַיִּים, וְחוֹזְרוֹת לְעוֹלָם. וּמֵי הֵם? אוֹתָם

אינון. אותם שהפגמו את בריתם. ולא נתעסקו בפריה ורביה.

עד שבא הקדוש ברוך הוא, ובונה אותם, ושותל ונוטע אותם בעולם. משל לאדם שנטע אילן. ראה שלא הצליח, עקרו ושותלו במקום אחר. וכן פעמים רבות, דכתיב, (איוב לג כט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר.

עד שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו (עמוס ו ב). (ארבע פעמים חוזר האדם) ארבעה פתחים בשמים, ובכל פתח ופתח ממנים. הראשונים רחמנים, ועקרו ושתלו במקום אחר. אם שב בתשובה - הראשונים הרחמנים אומרים לו: צא מן הפתח הזה, ונעזר לך שתצא מן הפתח הזה.

ברזמא זו השניים והשלישים, אם ישוב בתשובה, וירויח כבתחלה. הרי הראשונים שניים ושלישים נעשו פולם רחמנים, ויוציאוהו. אבל אם יבא לפתח הרביעי, לא יצא לעולם. שנאמר, על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו. ואינון אותם שהפגמו ברית קודש.

מאי טעמא, דתנינן, אמר רבי יוסי אמר רבי יודא, מפני שממעט את הדמות. ומנדין אותם בעולם הבא, ומתמעטין מעשיהם לפני המקום. ועליהם כתיב, (ישעיה סו כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי פי תולעתם לא תמות. שכל הפוגם בריתו, כפיכול, פאלו פוגם במקום אחר.

רבי יוסי פתח, (תהלים קכז ה) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם וגו'. במתעסק בפריה ורביה הפתח מדבר. מאי לא יבושו פי ידברו את אויבים בשער.

שהפגמו את בריתם ולא נתעסקו בפריה ורביה.

עד שבא הקדוש ברוך הוא ובונה אותם, ושותל ונוטע אותם בעולם. משל לאדם שנטע אילן. ראה שלא הצליח, עקרו ושותלו במקום אחר. וכן פעמים רבות, דכתיב (איוב לג כט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר.

עד שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו (עמוס ב). (ארבעה פתחים חוזר האדם) ארבעה פתחים בשמים, ובכל פתח ופתח ממנים. הראשונים רחמנים, ועקרו ושתלו במקום אחר. אם שב בתשובה - הראשונים הרחמנים אומרים לו: צא מן הפתח הזה, ונעזר לך שתצא מן הפתח הזה.

ברזמא זו השניים והשלישים. אם ישוב בתשובה וירויח כבתחלה, הרי הראשונים שניים ושלישים נעשו פולם רחמנים ויוציאוהו. אבל אם יבא לפתח הרביעי, לא יצא לעולם, שנאמר על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו. והם אותם שהפגמו ברית קודש.

מה הטעם? ששנינו, אמר רבי יוסי אמר רבי יודא, מפני שממעט את הדמות. ומנדין אותם בעולם הבא, ומתמעטים מעשיהם לפני המקום, ועליהם כתיב (ישעיה סו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי פי תולעתם לא תמות. שכל הפוגם בריתו, כפיכול פאלו פוגם במקום אחר.

רבי יוסי פתח, (תהלים קכז) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם וגו'. במתעסק בפריה ורביה הפתח מדבר. מהו לא יבושו פי ידברו את אויבים בשער?

אָלֵא בְּזִמְנֵי שְׁהָאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וְנִפְשׁוּ בָּאָה לִיפְנֵי בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ, כְּמָה מְלֹאכֵי חֲבֵלָה עוֹמְדִים מְצַד זֶה וּמְצַד זֶה, וְכִמָּה מְלֹאכֵי שְׁלוֹם עוֹמְדִים מְצַד זֶה וּמְצַד זֶה, זָכָה, מְקַדְיָמִים לוֹ מְלֹאכֵי שְׁלוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. לֹא זָכָה, מְלֹאכֵי חֲבֵלָה מְקַדְיָמִים לוֹ, וְאוֹמְרִים (ישעיה ג יא) אוֹי לְרָשָׁע רַע כִּי גָמוּל יִדְּיו יַעֲשֶׂה לוֹ.

וּבִמָּן אִיהוּ. מִי שֶׁלֹּא נִתְעַסַּק לְהַנִּיחַ בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה. שְׁכָל הַמְּנִיחַ בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמְלַמְדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין מְלֹאכֵי חֲבֵלָה וְגִייהֶנָּם שׁוֹלְטִין בּוֹ. הֵדָא הוּא דְכַתְיִב, (תהלים קכז ה) לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם בְּשַׁעַר, אֱלוֹ מְלֹאכֵי חֲבֵלָה, שְׁאִינָם יְכוּלִים לְשַׁלוּט עָלָיו.

שְׁרָא יֹאמֵר אָדָם, הֲרִי תוֹרְתִי וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְגִינִים עָלַי, וְלֹא אֶתְעַסַּק בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה. אֲלֵא אָף עַל פִּי שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ נִכְנָס בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

כְּגוֹן חֵד מַחְבְּרָנָא, דְּאֶפְקוּהוּ מִתְּלִיסַר תְּרַעִין דִּיהֵהוּא עֲלָמָא, דְּאֶלְמָלָא קְלִיָּה דְרַבִּי יוֹדָא חֲסִידָא, אֶתְטְרִיד מִתְרִין עֲלָמִין. שְׁהֲרִי אֵין לָךְ אָדָם בַּעַל תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּחֻזְקָה מְלָךְ יְהוּדָה עָלָיו הַשְׁלוֹם, וְכַתְיִב בִּיה, (ישעיה לח א) כֹּה אָמַר ה' צוֹ לְבֵיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחֲיָה, כִּי מֵת אַתָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תַחֲיָה בְּעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי יוֹחָנָן הָוֵה דְרִישׁ, (קהלת יא ו) בְּבִקְרָה זֶרַע אֶת זֶרַעְךָ וְלַעֲרֹב אֶל תַּנַּח יְדֶךָ וּגו'. צְרִיף אָדָם לְהַתְעַסַּק בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה, בְּבַחֲרוּתוֹ וּבְזַקְנוֹתוֹ, דְּלֹא יִשְׁתַּבֵּיךְ מִיָּנִיָּה, אָף עַל פִּי דְאִיהוּ סְבָא, לֹא יִסְלַק גְּרַמְיָה. מֵאֵי טַעְמָא. כִּי

אָלֵא בְּזִמְנֵי שְׁהָאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִפְשׁוּ בָּאָה לִיפְנֵי בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ, כְּמָה מְלֹאכֵי חֲבֵלָה עוֹמְדִים מְצַד זֶה וּמְצַד זֶה, וְכִמָּה מְלֹאכֵי שְׁלוֹם עוֹמְדִים מְצַד זֶה וּמְצַד זֶה, זָכָה - מְקַדְיָמִים לוֹ מְלֹאכֵי שְׁלוֹם וְאוֹמְרִים לוֹ שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. לֹא זָכָה - מְלֹאכֵי חֲבֵלָה מְקַדְיָמִים לוֹ וְאוֹמְרִים (ישעיה ג יא) אוֹי לְרָשָׁע רַע כִּי גָמוּל יִדְּיו יַעֲשֶׂה לוֹ. וּבִמָּן הוּא? מִי שֶׁלֹּא נִתְעַסַּק לְהַנִּיחַ בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה. שְׁכָל הַמְּנִיחַ בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמְלַמְדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין מְלֹאכֵי חֲבֵלָה וְגִייהֶנָּם שׁוֹלְטִים בּוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קכז) לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם בְּשַׁעַר. אֱלוֹ מְלֹאכֵי חֲבֵלָה שְׁאִינָם יְכוּלִים לְשַׁלֵּט עָלָיו.

שְׁרָא יֹאמֵר אָדָם, הֲרִי תוֹרְתִי וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְגִינִים עָלַי, וְלֹא אֶתְעַסַּק בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה. אֲלֵא אָף עַל פִּי שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ נִכְנָס בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

כְּמוֹ אֶחָד מִחְבְּרָנָא, שֶׁהוֹצִיאָהוּ מִשְׁלֶשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁאֶלְמָלָא קוּלוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹדָא חֲסִידָא, הָיָה נִטְרָד מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת. שְׁהֲרִי אֵין לָךְ אָדָם בַּעַל תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּחֻזְקָה מְלָךְ יְהוּדָה, עָלָיו הַשְׁלוֹם, וְכַתוּב בּוֹ (ישעיה לח) כֹּה אָמַר ה' צוֹ לְבֵיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחֲיָה. כִּי מֵת אַתָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תַחֲיָה בְּעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה דוֹרְשׁ, (קהלת יא) בְּבִקְרָה זֶרַע אֶת זֶרַעְךָ וְלַעֲרֹב אֶל תַּנַּח יְדֶךָ וּגו' - צְרִיף לְהַתְעַסַּק בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה, בְּבַחֲרוּתוֹ וּבְזַקְנוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב מִמֶּנּוּ, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא זָקֵן לֹא